

การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด*
ADMINISTRATION BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND OF
ADMINISTRATORS IN SCHOOLS UNDER ROI ET INFORMAL AND NON-FORMAL
EDUCATION PROMOTION OFFICE

ไพฑูรย์ กมลเลิศ¹, ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี², สุเทพ เมยไธสง³
Phaitoon Kamonlert¹, Theeraphat Thinsandee², Suthep Maythaisong³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2,3}
Email : kamonlertphaitoon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 190 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 3. ข้อเสนอแนะของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการศึกษาเพิ่มเติม การสัมมนาวิชาการการศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน ผลักดันให้มีการบรรจุบุคลากรให้เป็นข้าราชการ เพื่อทำให้เกิดมั่นคงก้าวหน้า ควรมีการจัดสวัสดิการให้บุคลากรอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้นต่อไป มุ่งเน้นให้ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยรวมทั้งการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันในรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : 1. การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา 2. หลักพรหมวิหาร 4 3. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the teachers' opinions toward the administration based on the Four Sublime States of Mind of the administrators in the schools under the Roi Et Informal and Non-Formal Education Office, 2) to compare the teachers' opinions in mention classified by gender, age, education and working experiences and 3) to compile the related recommendations as suggested by the teachers in the said schools. The samples consisted of 190 teachers. The tool used in questionnaire. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and One-way ANOVA.

The research results were found as follows: 1. The administration based on the Four Sublime States of Mind of the school administrators under the Roi Et Informal and Non-Formal Education Office according to the teachers' opinions was, in an overall aspect, found to stand at the highest level. 2. The comparison of the teachers' opinions relevant to the so-said administration of the school administrators as mentioned classified by sex, age, education, and working experience, was found to show no statistically significant difference. 3. The recommendations as suggested by the respondents comprised the following: Continuous development of personnel,

promotion of further education among the staff members, regular organization of seminars, observation trips and exchange of working experience, taking it as top priority to recruit provisional employments, arrangement of welfare programs, enhancement of the communities and network partners to play a role in promoting and supporting the operation of informal and non-formal education, cooperation with network partners to drive community learning activities in order to strengthen relationships and increase efficiency in working together in various forms.

Keywords : 1. Administration of School Administrators 2. The Four Sublime States of Mind
3. Informal and Non-Formal Education

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆมิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียวแต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)(2540) กล่าวไว้ว่า พรหมวิหาร 4 “เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ธรรมที่ต้องมีไว้เพื่อเป็นหลักใจ และกำกับความประพฤติจึงได้ชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบพรหมวิหารนี้บางที่แปลว่าธรรมเครื่องอยู่อย่างพรหมธรรมประจำใจที่ให้เป็นพรหมหรือเสมอด้วยพรหมหรือธรรมเครื่องอยู่ของท่านผู้มีคุณอันยิ่งใหญ่บางที่เรียกว่า อปมัญญา 4 เพราะแผ่เสมอโดยทั่วไปในมนุษย์สัตว์ทั้งหลายไม่มีประมาณไม่ขอบเขตเนื่องจากพรหมวิหารมีในผู้ใดยอมทำให้ผู้นั้นประพฤติปฏิบัติเกื้อกูลแก่ผู้อื่นผู้ดำรงในพรหมวิหารยอมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตากรุณาและยอรักษารธรรมไว้ด้วยอุเบกขาแม้จะมีกรุณาที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์ก็ต้องมีอุเบกขาด้วยเพื่อมิให้เสียธรรมพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยเมตตากรุณามุทิตาและอุเบกขา

ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้หลักธรรมดังกล่าว เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ บางครั้งผู้บริหารอาจไม่ให้ความสำคัญต่อการใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการ ส่งผลให้บุคลากรขาดขวัญกำลังใจหรืออาจเพราะผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมอย่างเพียงพอ ก็ส่งผลให้นำหลักธรรมไปปฏิบัติไม่ได้ผลเท่าที่ควรผู้บริหารจึงต้องสร้างภาพพจน์ให้เป็นที่ศรัทธาและความเชื่อถือเป็นแนวทางในการ

บริหารจัดการซึ่งสิ่งที่จะต้องยึดถือปฏิบัติคือการมีความรักมีความสงสารมีความชื่นชมยินดีและมีใจเป็นกลางไม่ลำเอียงทั้งรายบุคคลและคณะบุคคลผู้บริหารที่ดีควรใช้พระคุณมากกว่าพระเดช

ภาวะผู้นำที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (ชฎารัตน์ สุขสีล, 2551) คือภาวะผู้นำที่ทำให้ผู้รับบริการมีความพอใจ ผู้ร่วมงานพึงพอใจ โดยผู้นำมีความอดทน มีการตัดสินใจรวดเร็ว มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ไปในทิศทางที่ดี มีเหตุผล มีความยุติธรรม มีคุณภาพ มีการตัดสินใจเหมาะสมกับสถานการณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานได้ และที่สำคัญคือผู้นำต้องไม่โทษเพื่อนร่วมงาน ไม่ตำหนิลูกน้อง ผู้นำต้องสามารถสร้างทีมงานไม่เกี่ยงงาน ให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความสามัคคี และผู้นำต้อง สามารถชี้แจงให้ลูกน้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้องานได้ถูกต้องตรงกัน มีใจเป็นผู้นำไม่ขำน้อง ไม่พองนาย สร้างสมานสามัคคี และทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่า “การศึกษานอกระบบ” หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ “การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัด ทั้งหมด 20 อำเภอ มีนโยบายจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการศึกษา สร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมือง อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เพื่อพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดจึงต้องเป็นผู้ที่นำวิสัยทัศน์มีความคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะการนำความคิดใหม่ๆ และความเชื่อในการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์มาสู่สถานศึกษาให้มีคุณภาพมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการบริหาร คือ หลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะการนำมาใช้เพื่อดูแลและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานศึกษา ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ความพึงพอใจจากการ

บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด, 2562)

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำข้อมูลไปประกอบการวางแผน พัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิผล ของการบริหารจัดการศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.2 ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.3 ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.4 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ทำให้ทราบการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2562 รวม 20 อำเภอ ซึ่งมีจำนวน 379 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 190 คน จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนและผู้วิจัยได้สุ่มอย่างง่ายจนได้ครบจำนวนที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญชมศรี สะอาด, 2545) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม

การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. กลุ่มอำนวยการ	4.53	0.37	มากที่สุด	1
2. กลุ่มการจัดการศึกษานอกระบบและ จัดการศึกษาตามอัธยาศัย	4.49	0.40	มาก	3
3. กลุ่มภาคีเครือข่ายและกิจการพิเศษ	4.51	0.43	มากที่สุด	2
รวม	4.51	0.40	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ กลุ่มอำนวยการกลุ่มภาคีเครือข่ายและกิจการพิเศษ และกลุ่มการจัดการศึกษานอกระบบและจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ตามลำดับ

6.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

6.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ดเรียงลำดับความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ ได้แก่ ผู้บริหารมีการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างถูกต้องและชัดเจนตามระเบียบการใช้จ่ายงบประมาณ ผู้บริหารส่งเสริมงานกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดร่วมกับภาคีเครือข่าย และผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การจัดโครงการศึกษาดูงานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ใน 3 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มการจัดการศึกษานอกระบบและจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและกลุ่มภาคี เครือข่ายและกิจการพิเศษ ผู้วิจัยเห็นผลการวิจัยที่น่าสนใจ และนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตาม ประเด็นต่างๆ ดังนี้

7.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำกระบวนการ บริหารที่ตรงกับหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในกระบวนการของผู้บริหารที่พึงประพฤติปฏิบัติ ซึ่ง เกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษาร่วมใช้ทั้งความรู้ ทักษะและประสบการณ์ พร้อมทั้งดำเนินการ พัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถให้บุคลากรมีศักยภาพที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน มีคุณภาพชีวิต ที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งมีการบริหารที่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ ทุกคนในสถานศึกษาให้ ความสำคัญกับการบริหารงาน ยึดมั่นในระเบียบ หลักเกณฑ์การบังคับใช้ของงานอย่างเคร่งครัด ตรงตามมาตรฐานของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความ เป็นธรรม เป็นที่พึ่งด้านจิตใจ มีการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการบริหารงานธุรการ งานบุคลากร การเบิกจ่ายพัสดุเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ มีการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน กำหนดการใช้จ่ายเงินที่ประหยัด รัดกุม ไม่ผิดพลาดและ โปร่งใส มีผู้รับผิดชอบ สามารถทำงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับงาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการบริหารโดยใช้วิธีการจัดการที่หลากหลายขึ้นอยู่ด้วยความพร้อมและ ศักยภาพของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ งานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะด้าน อาชีพ มีการสำรวจความต้องการของประชาชนในเรื่องการประกอบอาชีพ และส่งเสริมอาชีพให้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในการจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่มีการประสานงาน ประชุมหารือร่วมกัน กับเครือข่ายเพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกัน มุ่งเน้นการเข้าชุมชนให้มาก และให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การวางแผนการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญถม อินทรธา (2559) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการ บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกลุ่มโรงเรียน หนองบัวจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผลการวิจัยในปฏิบัติอยู่ระดับมาก

กลุ่มงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มอำนวยการ ที่มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็น เช่นนี้อภิปรายได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการปฏิบัติงานงาน

ตามยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน สามารถทำงานแทนกันได้ มีระบบบริหารการใช้จ่ายเงินงบประมาณใน แผนงานและโครงการให้ประหยัดรัดกุมโปร่งใสไม่ผิดพลาด สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด มีวัฒนธรรมการทำงานที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบ่งงานกันทำตามความ ถนัด ร่วมมือกันทุกขั้นตอนให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการแข่งขันการ ทำงานที่รับผิดชอบให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องมี ความพร้อมเพรียงในการทำงาน ร่วมมือช่วยเหลือกัน เอื้อเฟื้อต่อกัน เห็นใจกัน อยู่กันแบบพี่น้องและ การอยู่ร่วมกันในองค์กรก็ให้เคารพนับถือซึ่งและกัน ผู้บริหารมีการปรับปรุงพัฒนาและดูแลอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเอื้อต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัย ของ พระภัทรพงษ์ ฐิตญาโณ(ปิตตาระโพธิ์) (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหารสถานศึกษาตาม หลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับมาก

กลุ่มงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลุ่มการจัดการศึกษานอกระบบและจัดการศึกษาตาม อัธยาศัยที่มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด บริหารตามแนวทาง ของหลักพรหมวิหาร 4 โดยการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนจัดตามบริบทของ สถานศึกษาแต่ละพื้นที่ การมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจนตรงตามความต้องการของผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงาน ทำอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การจัดโครงการศึกษาดูงานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ให้กับประชาชน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและทักษะการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อปลูกฝังนิสัยรัก การอ่าน ผู้บริหารเป็นผู้ที่กล้าตัดสินใจ วางตนเป็นผู้มีน้ำใจ เป็นกลาง มีความเที่ยงตรงในการทำงาน สร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรในสังกัด มีสวัสดิการที่เพียงพอเพื่อที่จะได้เกิดกำลังใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสนธิยะ) (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหารงาน บุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่าด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

7.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลัก พรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

7.2.1 ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ครูผู้สอนไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ต่างมีความคิดเห็นต่อการการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ไปในทางเดียวกันว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งมีความอดทน ตัดสินใจรวดเร็ว มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ไปในทิศทางที่ดี มีเหตุผลมีความยุติธรรม มีคุณภาพ มีการตัดสินใจเหมาะสมกับสถานการณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ไม่ตำหนิผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารสามารถสร้างทีมงานไม่เกี่ยงงาน ให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความสามัคคี และทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพยาพัศ คลังแสง (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ผลการเปรียบเทียบพนักงานครูเทศบาลที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า อายุเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบว่าใครเกิดก่อนและใครเกิดหลังเท่านั้น ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่มีอายุมากหรืออายุน้อย แต่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล กองช้าง (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.5

7.2.3 ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ

สมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าการทำงานของครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารได้มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมมีการให้บริการที่มีความเหมาะสมตามบริบทของชุมชน มุ่งเน้นการเข้าหาชุมชน รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาท การบริหารงานเชิงประจักษ์จนเป็นที่ยอมรับของครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยการ บริหารงานจะมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน มีการเตรียมความพร้อม การวางแผนเพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีการนิเทศ ติดตาม และประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร สถานศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและลดปัญหา ภายในสถานศึกษา รวมทั้งเน้นให้ครูผู้สอนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองจนเกิดทักษะ และ เข้าใจงานในหน้าที่เป็นอย่างดี ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระภัทรพงษ์ จิตตญาโณ (ปิตตารโหรี) (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.5

7.2.4 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการการบริหารงาน ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประสบการณ์ในการทำงานเป็นเพียงให้รู้ว่าใครมีประสบการณ์มาก หรือน้อยเท่านั้น ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก หรือน้อย แต่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์งานในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการการบริหารงานตาม หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ ไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ทิพยาพัศ คลังแสง (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า พนักงานครู เทศบาลที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการ สถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.5

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 กลุ่มการจัดการศึกษานอกระบบและจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ดและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการบริหารกระบวนการที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น มีการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านกลุ่มการจัดการศึกษานอกระบบและจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการศึกษาเพิ่มเติม การสัมมนาวิชาการการศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน ผลักดันให้มีการบรรจุบุคลากรให้เป็นข้าราชการ เพื่อทำให้เกิดมั่นคงก้าวหน้ามีการจัดสวัสดิการให้บุคลากรอย่างเหมาะสม มากยิ่งขึ้นต่อไป

8.1.2 กลุ่มภาคีเครือข่ายและกิจการพิเศษ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้และยกระดับการบริหารกระบวนการที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น มีการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านภาคีเครือข่ายและกิจการพิเศษ ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะมุ่งเน้นให้ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันในรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.2.2 ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้สอดคล้องรับกับแนวคิดการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักพุทธธรรมหมวดอื่นๆ เช่น หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักพละ 4 หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น

มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

8.3.2 ควรศึกษาการประยุกต์แนวทางการบริหารงานในองค์การตามหลักกรรมทางพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21

9. เอกสารอ้างอิง

- ชฎารัตน์ สุขศีล. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการความรู้กับผลการดำเนินงานของธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในเขตจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. คณะการบัญชีและการจัดการ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงกมล กองช้าง. (2559). การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโกสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทิพยาพัศ คลังแสง. (2556). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- บุญถม อินทรธา. (2559). การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดกลุ่มโรงเรียนหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมกรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภัทรพงษ์ ฐิตญาโณ (ปิตตาระโพธิ์). (2560). การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเทียะ). (2556). การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). **พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด. (2562). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมฆไธสง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไข อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณมาเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการวิจัย จนทำให้การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้บริหารในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด และคณาจารย์ทุกท่านในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ที่กรุณาให้ความรู้ทางวิชาการ ตำรา เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ และให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือสนับสนุน คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญาและคุณธรรมเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จในชีวิต